

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ НАД ФОРМУВАННЯМ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ АГРАРНИКІВ У ПРОЦЕСІ ЇХ ПІДГОТОВКИ У ВНЗ

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kruk.odessa.ua/projects/own-projects/odessovedenie>

10. Ушаков В. Виктор Петрович Власов / Виктор Ушаков // Власов В. Эстрадно-джазовые композиции (1. Когда уходят друзья. 2. Стэн. 3. Тростник. 4. Бассо остинато) [Ноты] / [составитель В.А. Ушаков]. – СПб: Композитор, 2001. – Вып. 2 – С. 2. – (серия: Антология эстрадного репертуара для аккордеона).

11. Чумак Ю., Душиний А. Інтерв'ю із Віктором Власовим / Ю. Чумак, А. Душиний. – Архів авторів. – 2010.

12. Patarini M. Victor Petrovich Vlasov – An interview with the Composer and Bayanist / Mirco Patarini // STRUMENTI & MUSICA. – 2012. – 25 July. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.strumentimusica.com/en/accordion-en/victor-petrovich-vlasov/#>

Стаття надійшла до редакції 05.04.2016

УДК 378.094+37.091.33:8111.111

Зоряна Дзюбата, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри гуманітарних дисциплін
ВП НУБіП України “Бережанський агротехнічний інститут”

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ НАД ФОРМУВАННЯМ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ АГРАРНИКІВ У ПРОЦЕСІ ЇХ ПІДГОТОВКИ У ВНЗ

Стаття присвячена обґрунтуванню ефективності реалізації інтегративного підходу до організації самостійної роботи студентів аграрних ВНЗ з низки гуманітарних дисциплін з метою формування комунікативних умінь майбутніх аграрників, які є важливим компонентом професійної компетентності фахівців у галузі сільського господарства.

Ключові слова: майбутні аграрники, самостійна робота, інтегративний підхід, ведення блогу, конференція, метод проєктів, комунікативний гурток.

Лит. 7.

Зоряна Дзюбата, кандидат педагогических наук, доцент кафедры гуманитарных дисциплин
ОП НУБіП України “Бережанский агротехнический институт”

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПОДХІД К ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ НАД ФОРМУВАННЯМ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ БУДУЩИХ АГРАРІВ У ПРОЦЕСІ ЇХ ПІДГОТОВКИ В ВИЩЕМ УЧЕБНОМУ ЗАВЕДЕННІ

Стаття посвящена обоснованию эффективности реализации интегративного подхода к организации самостоятельной работы студентов аграрных вузов по ряду гуманитарных дисциплин с целью формирования коммуникативных умений будущих аграриев, которые являются важным компонентом профессиональной компетентности специалистов в области сельского хозяйства.

Ключевые слова: будущие аграрии, самостоятельная работа, интегративный подход, ведение блога, конференция, метод проєктів, коммуникативный кружок.

Zoryana Dzyubata, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the Department of Humanities of SS NULES of Ukraine “Berezhany Agrotechnical Institute”

THE INTEGRATIVE APPROACH TO THE ORGANIZATION OF INDEPENDENT WORK OF FUTURE AGRARIANS IN ORDER TO FORMATION THEIR PROFESSIONAL COMMUNICATION SKILLS DURING THEIR TRAINING AT THE HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS

The article substantiates the effectiveness of the implementation of an integrative approach to independent work of students in humanities in order to develop would-be agrarians' communication skills, which is an essential component of the professional competence of specialists in the field of agriculture.

Keywords: would-be agrarians, independent work, an integrative approach, blogging, conference model, project method, communication club.

Актуальність та постановка проблеми у загальному вигляді. Організація самостійної роботи з формування комунікативних умінь є надзвичайно важливим

етапом, оскільки сьогодні спостерігається значний розрив між обсягом знань та умінь, призначених для вивчення, і можливістю їх засвоєння під час регламентовано відведеного аудиторного часу

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ НАД ФОРМУВАННЯМ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ АГРАРНИКІВ У ПРОЦЕСІ ЇХ ПІДГОТОВКИ У ВНЗ

навчання. Аналіз навчальних планів виявив, що на самостійну роботу під керівництвом викладача виділяється достатня кількість годин, які можуть бути направлені на формування комунікативних умінь майбутніх фахівців аграрників. Ефективним засобом реалізації цього завдання може бути інтеграція низки гуманітарних дисциплін, в тому числі під час організації самостійної роботи студентів. Інтегративний підхід до формування комунікативних умінь майбутніх аграрників дає змогу встановити смислову відповідність, виділити центральну ідею, яка об'єднує весь комплекс тем і проблем, які розглядаються у рамках гуманітарних дисциплін, які вивчаються аграрниками, та спрямувати їх на вирішення комунікативних задач майбутньої професійної діяльності таких фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі вчені обґрунтували важливість професійного спілкування аграрника для виконання своїх обов'язків. Значна увага науковців приділяється розробці теоретико-методологічних засад формування навичок та умінь, необхідних для забезпечення культури професійного спілкування майбутніх працівників аграрної сфери (Л.В. Барановська, Г.Д. Берегова, С.М. Амеліна, В.О. Михайлюк, В.А. Кручек, Л.В. Вікторова, Н.М. Тимошук, Ю.О. Ніколаєнко, В.І. Свистун, Л.А. Осадча). У ракурсі нашого дослідження, а саме пошуку шляхів цілеспрямованого, систематичного та ефективного формування професійно-необхідних комунікативних умінь майбутніх аграрників в умовах обмеженої кількості годин, регламентованих навчальними планами на таку підготовку, ми опрацювали праці науковців, присвячені проблемі інтеграції у різних її аспектах (М.М. Берулава, М.І. Махмутов, О.Я. Данилюк, О.А. Комар, І.П. Самойленко, В.В. Мотушок, І.М. Козловська, В.К. Сидоренко, Н.М. Самарук). Аналіз дослідженого науковцями поняття інтеграції, її видів, рівнів, функцій та умов дав можливість висунути гіпотезу про те, що інтеграція може бути ефективним засобом формування комунікативних умінь майбутніх аграрників у процесі самостійної роботи студентів у аграрних ВНЗ, визначити перелік із навчальних дисциплін, які слід спрямувати на досягнення цієї мети та розробити низку комунікативних завдань для організації самостійної роботи студентів.

Мета статті полягає у тому, щоб, довівши інтегративний потенціал низки гуманітарних дисциплін, обґрунтувати шляхи організації частки самостійної роботи студентів з метою ефективного і цілеспрямованого формування комунікативних умінь майбутніх аграрників.

Виклад основного матеріалу. Беручи до уваги загальні вимоги до інтеграції навчальних дисциплін, на основі аналізу навчальних планів і робочих програм визначаємо дисципліни, які слід інтегрувати з метою формування комунікативних умінь майбутніх аграрників: "Історія України", "Культурологія", "Філософія", "Психологія", "Правознавство", "Соціологія", "Охорона праці", "Українська мова за професійним спрямуванням", "Іноземна мова за професійним спрямуванням". Базовими дисциплінами для формування комунікативних умінь вважаємо "Українську мову за професійним спрямуванням" та "Іноземну мову за професійним спрямуванням". У процесі вивчення цих дисциплін на основі інтегративного підходу можливо цілеспрямовано формувати комунікативні уміння, оскільки ці дисципліни об'єднують низку спільних цілей та завдань, вони оперують певними спільними поняттями, термінологією та можуть використовувати спільну логіку засвоєння знань, методи навчання та прийоми діяльності студентів. У результаті аналізу робочих та типових програм ми узагальнили, що вищевказані дисципліни покликані допомагати фахівцям аграрники ефективно реалізовувати свої професійні обов'язки, пов'язані із процесом спілкування на виробництві, а саме:

- умінь самостійно, науково та усвідомлено працювати з різного роду інформаційними джерелами для своєчасного ознаяомлення з новими технологіями, тенденціями розвитку науки і техніки, сучасними відкриттями;
- синтезувати та творчо застосовувати набуті загально-професійні знання та особливо знання та уміння у сфері агропромислового комплексу;
- формувати власну наукову позицію щодо актуальних проблем сьогодення та закономірностей розвитку у сфері аграрного виробництва;
- аналізувати різноманітні проблемні ситуації та процеси і знаходити у них правильні рішення;
- умінь проводити дослідження різноманітних явищ у сфері агропромислового комплексу, розробляти програму та методику їх здійснення, робити підсумки та узагальнення для подальшого використання даних;
- обмінюватися досвідом; встановлювати ділові контакти із партнерами, зокрема закордонними;
- здійснювати ефективне професійне спілкування з метою підвищення ефективності праці на виробництві.

Щодо методів формування комунікативних умінь, то інтегративний підхід до навчання дає змогу застосовувати всі існуючі методи, але їх можливості значно зростають внаслідок

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ НАД ФОРМУВАННЯМ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ АГРАРНИКІВ У ПРОЦЕСІ ЇХ ПІДГОТОВКИ У ВНЗ

розширення понятійного та операційного апарату і збільшення кількості елементів різнопредметних знань [1, 144 – 145].

Організація самостійної роботи над формуванням комунікативних умінь студентів аграрників передбачає різні види робіт.

Особливо ефективною для формування комунікативних умінь майбутніх аграрників виявилась науково-дослідницька робота. Вважаємо доцільним спрямувати певну частку самостійної роботи студентів старшокурсників аграрних ВНЗ на дослідження актуальних для певного закладу тем дослідження. Це вмотивує їх до роботи над формуванням комунікативних умінь у сфері читання, говоріння, а також і перекладу та письма, оскільки вони матимуть можливість зробити власний внесок у розвиток наукових досліджень установи, підготуватися до написання дипломної чи магістерської роботи.

Проілюструємо це на прикладі самостійної роботи з дисципліни “Іноземна мова за професійним спрямуванням”. Перш за все, студентів інформують про напрями наукових досліджень у формі бесіди, доповідей викладачів, завідувачів та працівників лабораторій, запрошення студентів на конференції тощо. Це, наприклад, способи виробництва біогазу. Наступним кроком студентам пропонують здійснити пошук іншомовних інформаційних джерел у мережі Інтернет (пропонуємо дві чи три статті), а також здійснити ознайомче читання. Студентів слід заохотити до короткого анування опрацьованих статей, викладу змісту статей у тезах, таблицях тощо. Література обговорюється на предмет актуальності та відповідності тематиці дослідження, пропонується провести порівняльний аналіз таких досліджень в Україні та закордоном, обговорити, що нового дізнався студент у процесі роботи тощо. Наступним кроком є вибір однієї статті для здійснення критичного читання з подальшим перекладом та ануванням. Після перевірки викладачем іноземної мови перекладу та ануації статті, вона передається науковцям та лабораторіям, які займаються такими дослідженнями.

Ефективним способом формування комунікативних умінь вважаємо написання та видання на рівні ВНЗ статей. Теми слід обирати відповідно до фахових предметів, які вивчають студенти кожного факультету, основних напрямків наукової діяльності інституту, дипломної та магістерської робіт тощо. Керівники – це викладачі української та іноземних мов. Рецензуванням займатимуться викладачі фахових предметів.

Одночасно ми проводили студентські

конференції, оскільки це стимулює роботу у групах, організовує групове спілкування, залучає пошук та обробку інформації і передбачає різні види презентації: письмова (тези), усна (доповідь), графічна та електронна (додаткові матеріали презентації) тощо [6]. При підготовці таких конференцій ми врахували такі вимоги:

- присвятити достатньо часу на підготовку – мінімум один семестр;
- доручити студентам самостійно організувати проведення конференції;
- створити робочі групи (орґкомітети) з питань проведення конференції, що передбачає обрання голів та відбір членів на основі поданих заявок, резюме, листів тощо;
- проводити регулярні засідання робочих груп (протоколи засідання перевіряються викладачами-керівниками проекту).

Структура проведення студентської конференції з метою найефективнішого формування комунікативних умінь має такий вигляд:

- 1) пояснення та мотивація студентів до підготовки та проведення конференції, визначення теми та концепції, обговорення етапів та строків проведення;
- 2) створення оргкомітету, координація та визначення напрямів роботи робочих груп, розподіл обов’язків між учасниками конференції (наприклад, відповідальні за розміщення оголошень, розробку запрошень та посвідчень учасників, організацію приміщення для проведення конференції тощо);
- 3) проведення засідань для, наприклад, обговорення запропонованих тем і тез майбутніх доповідей, питань для обговорення;
- 4) власне проведення конференції;
- 5) оцінка роботи за допомогою звітів, обговорення вдалих та невдалих виступів та інше.

Проілюструємо це на прикладах.

Розширити інтегративний базис з дисципліни “Історія” з метою формування комунікативних умінь можливо ввівши самостійну роботу над проведенням конференції на тему “Історія аграрних відносин” з наступними питаннями для обговорення: розвиток сільського господарства і сільськогосподарського виробництва в Україні та країнах, з якими ми активно співпрацюємо; вплив аграрних відносин та сільськогосподарського комплексу на розвиток культурних цінностей та відношень тощо. Така робота розвиває комунікативні уміння, які в майбутньому допоможуть ефективно проводити обговорення презентації, ведення дискусії, формування та пред’явлення власної думки, суджень, оцінки

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ НАД ФОРМУВАННЯМ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ АГРАРНИКІВ У ПРОЦЕСІ ЇХ ПІДГОТОВКИ У ВНЗ

інших, вміння шукати, опрацювати інформацію та інше, а також це є, наприклад, підготовка до вивчення теми “Сутність та основні напрями сучасної аграрної реформи”.

Зі студентами відділення екології та садово-парково господарства проводимо конференції іноземною мовою на тему “Актуальні проблеми та способи покращення екологічної ситуації” з такими питаннями для обговорення: проблеми забруднення навколишнього середовища, способи захисту навколишнього середовища від забруднення, що саме я можу зробити для покращення екологічної ситуації, організації, що займаються захистом навколишнього середовища.

Сучасним засобом формування комунікативних умінь вважаємо ведення блогу, в тому числі і іноземною мовою. Така діяльність реалізує інтегративний підхід до навчання, дає можливість активізувати процес формування комунікативних умінь, підвищує мотивацію студентів і їх почуття відповідальності за результати навчання [5, 53]. Переглянувши сторінку статистики відвідування блогу, студенти розуміють, що мають справу з реальною аудиторією, яка переглядає, читає і коментує викладену інформацію і, як наслідок, їх креативність і продуктивність праці зростає.

Ведення блогу можна вважати цінним та ефективним компонентом програми самостійної роботи з формування комунікативних умінь студентів-майбутніх аграрників у процесі вивчення гуманітарних дисциплін, оскільки 1) виконання такої роботи можливе поза межами аудиторії і є відмінним засобом залучити студентів до додаткової роботи над певними темами, проблемами, завданнями; 2) реалізується особистісний підхід, що підвищує мотивацію до самостійної роботи; 3) організується взаємодія не лише між викладачем і студентом (традиційно, єдиним читачем рефератів чи інших письмових робіт студента є лише викладач), а й у форматі “студент-студент”, “студент-аудиторія” (в процесі ведення блогу студенти взаємодіють, співпрацюють, пізнають іншого, надають зворотний зв'язок, аналізують аудиторію та інше) [4]; 3) відбувається ефективна робота над комунікативними вміннями у сфері читання та письма, а також є можливість спрямувати увагу студентів на опрацювання Інтернет ресурсів із інформацією, значущою для їхньої майбутньої професійної діяльності [7].

Студентам слід допомогти створити блог (наприклад, на Blogger.com.) та ознайомити з базовими видами роботи (яким чином дописувати, як читати, як коментувати) та основними завданнями ведення блогу

(наприклад, дописувати по 90 – 100 слів на день, розмістити фотографії чи відео, викласти виконані письмові завдання у блог, коментувати викладену викладачем чи одноклассниками інформацію тощо). Тут важливо, щоб при виборі тем і проблем для опрацювання враховувались вимоги професійної спрямованості і реальності ситуацій, необхідності знань і умінь для майбутньої професійної діяльності.

Існують різні формати ведення блогу та і перелік комунікативних завдань широкий. Формат статі не дозволяє детально зупинитися на описі процесу цього виду самостійної роботи, тому ми зосередилися на обґрунтуванні доцільності використання такого ресурсу для педагогічних цілей, а зокрема для комунікативної підготовки студентів.

Комунікативний гурток вважаємо ще одним ефективним засобом самостійної роботи студентів (під керівництвом викладача) над формуванням комунікативних умінь. Комунікативний гурток можуть організувати не лише викладачі рідної та іноземних мов, а й викладачі інших гуманітарних дисциплін, адже окрім роботи з матеріалом, відведеним для самостійної роботи з певної дисципліни, увага акцентується на формах і методах, які дають змогу практикувати комунікативні вміння (обговорення відео, слайдів, фотографій, ситуацій, проблем, відповідного текстового матеріалу, прес конференції, ролеві ігри, підготовка до тематичних вечорів тощо). Значно підвищує мотивацію студентів до такого виду роботи зміна ролей: викладачі не завжди самі готують матеріал, а на кожну зустріч призначають лідера групи, який сам готує частину матеріалу (слайди, відео, тему для обговорення, тест тощо) і стимулює обговорення.

Позитивні результати ми одержали при проведенні конкурсів-проектів та бізнес-планів, наприклад: “План облаштування та озеленення рідного міста (району міста, території навчального закладу)”, “Організація приватного фермерського господарства”, що передбачає роботу та спілкування у групах, пошук та опрацювання інформації, тренує комунікативні вміння у сфері письма. Метод проектів є ефективним при вивченні гуманітарних дисциплін, оскільки вони спрямовані на здобуття компетенцій, в тому числі і комунікативної [3], а також вважається одним із способів реалізації моделі інтеграції навчальних дисциплін [2, 479].

Рациональним видом самостійної роботи над розвитком комунікативних умінь виявилось написання звітів після відвідування сільськогосподарських підприємств та різних

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ НАД ФОРМУВАННЯМ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ АГРАРНИКІВ У ПРОЦЕСІ ЇХ ПІДГОТОВКИ У ВНЗ

організацій, звітів про проходження практики тощо. Координувати таку роботу слід кураторам груп або викладачам фахових дисциплін, керівникам практики, а перевіряти та обговорювати спільно з викладачами української та іноземних мов.

Також, серед навчально-виховних заходів у аграрному ВНЗ слід влаштовувати бесіди, круглі столи, доповіді тощо за участі компетентних фахівців, кращих студентів та викладачів з метою пояснення та демонстрування важливості комунікативних умінь для здійснення успішної професійної діяльності аграрників. Це, скажімо, може бути бесіда з успішним фермером, керівником підприємства, науковцем, винахідником, групою студентів, які стажувалися на закордонних фермерських господарствах на тему "Роль спілкування у професійній діяльності аграрника"/ "Важливість володіння іноземними комунікативними вміннями для майбутніх аграрників"/ "Спілкування під час стажування на закордонних фермерських господарствах" тощо.

Підготовчий етап введення у навчальний процес цілеспрямованого формування комунікативних умінь майбутніх аграрників під час самостійної роботи передбачає також роботу викладачів гуманітарних дисциплін над відбором змісту і обсягу матеріалу та розробкою і впровадженням у навчальний процес завдань та методичних рекомендацій для самостійної роботи студентів аграрних ВНЗ над формуванням комунікативних умінь. При розробці завдань, важливим аспектом є орієнтація на процес формування комунікативних умінь, на діяльність, а не тільки на результат самостійної роботи студентів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Така самостійна робота передбачає співпрацю між викладачами гуманітарних та фахових дисциплін, поглиблення інтегративного базису. Вона повинна бути регламентована

навчальними програмами та враховувати реальні й потенційні комунікативні потреби студентів аграрних вищих навчальних закладів.

Інтегративний підхід до організації самостійної роботи студентів може сприяти підвищенню рівня сформованості комунікативних умінь майбутніх аграрників та їх удосконаленню завдяки ширшим можливостям практики та застосування в ході вивчення дисциплін гуманітарного циклу.

1. Козловська І.М. Інтегративний підхід до вибору та використання методів навчання у професійній освіті / І.М. Козловська, О.С. Білик // *Проблеми освіти: [наук.-метод. зб.]* – К.: Науково-методичний центр вищої освіти, 2004. – Вип. 39. – С. 144 – 151.

2. Селевко Г.К. *Энциклопедия образовательных технологий: в 2 т. Т.2 / Г.К. Селевко.* – М.: НИИ школьных технологий, 2006. – 816 с.

3. Сергеев И.С. *Как организовать проектную деятельность учащихся / И.С. Сергеев.* – М.: АРКТИ, 2006. – 80 с.

4. Blackstone B. *Blogs in English language teaching and learning: Pedagogical uses and student responses / Brad Blackstone, John Spiri, Naeko Naganuma // Reflections on English Language Teaching.* – Vol. 6, No. 2. – pp. 1 – 20.

5. Darabi R. *Basic writing and learning communities / Darabi R. // Journal of Basic Writing,* 2006. – Vol. 25(1). – pp. 53 – 72.

6. Gruba P. *Using a Conference Model to Teach Communication Skills in a Communication Across the Curriculum Program [Electronic resource] / Joanna Tapper and Paul Gruba // Language and Learning Across the Disciplines: [scholarly journal].* – 2000. – V. 4., No.1. – Retrieved from: wac.colostate.edu/llad/v4n1/tapper_gruba.pdf.

7. Campbell AP. *Weblogs for use with ESL classes [Electronic resource] / Campbell AP.* – 2003. – Retrieved from: <http://iteslj.org/Techniques/Campbell-Weblogs.html>.

Стаття надійшла до редакції 15.04.2016

*"Нема на світі України,
Немає другого Дніпра,
А ви претесь на чужину
Шукати доброго добра".*

*Тарас Шевченко
український поет, письменник, громадський діяч,
Пророк України*

